

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ
Vedic Literature of Ancient India

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ବାଜସନେୟୀ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ସଂହିତା

(शुक्ल यजुर्वेद - वाजसनेयी माध्यन्दिन संहिता)
(Shukla Yajurveda - Vaajasaneyi Maadhyandina Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ସେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋତାମାରି ଗଡ଼, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,

ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

ଡିମ୍ବେ|ଦଶି|ଅପ୍ୟାୟ

॥ ଅଥଃ ତ୍ରୟୋଦଶୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

ମୟି ଗୃହଣାମ୍ୟଗ୍ରେ ଅଗ୍ନିଃ ରାୟଘୋଷାୟ ସୁପ୍ରଜାୟାୟ ସୁବୀର୍ଯ୍ୟାୟ ।
ମାମୁ ଦେବତାଃ ସତତ୍ତ୍ୱାନ୍ ॥ ୧ ॥

ଅପାଂ ପୃଷ୍ଠମସି ଘ୍ନୋନିରଗ୍ନୋଃ ସମୁଦ୍ରମଭିତଃ ପିନ୍ଦୁମାନମ୍ ।
ବର୍ଧମାନୋ ମହାଂ ଆ ତ ପୁଷ୍କରେ ଦିବୋ ମାତ୍ରୟା ବରିମ୍ବଣା ପ୍ରଥସ୍ତୁ ॥ ୨ ॥

ବ୍ରହ୍ମ ଜଜ୍ଞାନଂ ପ୍ରଥମଂ ପୁରସ୍ତାଦ୍ୱି ସୀମତଃ ସୁରୁତୋ ବେନ ଆବଃ ।
ସ ବୁଧ୍ୟା ଉପମା ଅସ୍ୟ ବିଷ୍ଣାଃ ସତତ୍ତ୍ୱ ଘ୍ନୋନିମସତତ୍ତ୍ୱ ବି ବଃ ॥ ୩ ॥

ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ସମବର୍ତ୍ତତାଗ୍ରେ ଭୂତସ୍ୟ ଜାତଃ ପତିରେକ ଆସୀତ୍ ।
ସ ଦାଧାର ପୃଥିବୀଂ ଦ୍ୟାମୁତେମାଂ କସ୍ତୈ ଦେବାୟ ହବିଷା ବିଧେମ ॥ ୪ ॥

ଦ୍ରଘଶ୍ଚଘ୍ନ ପୃଥିବୀମନୁ ଦ୍ୟାମିମଂ ତ ଘ୍ନୋନିମନୁ ଯଶ୍ଚ ପୂର୍ବଃ ।
ସମାନଂ ଘ୍ନୋନିମନୁ ସଞ୍ଚିରକ୍ତଂ ଦ୍ରଘଂ ଭୁହୋମ୍ୟନୁ ସପ୍ତ ହୋତ୍ରାଃ ॥ ୫ ॥

ନମୋଽସ୍ତୁ ସର୍ପେଭ୍ୟୋ ଯେ କେ ତ ପୃଥିବୀମନୁ ।
ୟେ ଅନ୍ତରିକ୍ଷେ ଯେ ଦିବି ତେଭ୍ୟଃ ସର୍ପେଭ୍ୟୋ ନମଃ ॥ ୬ ॥

ୟା ଇଷବୋ ଯାତୁଧାନାନାଂ ଯେ ବା ବନସ୍ପତୀଂ ରନୁ ।
ୟେ ବାବଟେଷୁ ଶେରତେ ତେଭ୍ୟଃ ସର୍ପେଭ୍ୟୋ ନମଃ ॥ ୭ ॥

ୟେ ବାମୀ ରୋଚନେ ଦିବୋ ଯେ ବା ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ରଶ୍ମିଷୁ ।
ୟେଷାମସ୍ତୁ ସଦସ୍ତୁତଂ ତେଭ୍ୟଃ ସର୍ପେଭ୍ୟୋ ନମଃ ॥ ୮ ॥

କୃଷ୍ଣସ୍ତ ପାଜଃ ପ୍ରସିତିଂ ନ ପୃଥ୍ୱୀଂ ଯାହି ରାଜେବାମବାଂଽ ଇଭେନ ।
ତୃଷ୍ଣାମନୁ ପ୍ରସିତିଂ ଦ୍ରୁଣାନୋଽସ୍ତାସି ବିଧ୍ୟା ରକ୍ଷସସ୍ତପିଷ୍ଠେଃ ॥ ୯ ॥

ତବ ଭ୍ରମାସ ଆଶୁୟା ପତନ୍ତ୍ୟନୁସ୍ତୃଷ୍ଣ ଧୃଷତା ଶୋଶୁଚାନଃ ।
ତପୁଃସ୍ୟାଗ୍ନେ ଜୁହ୍ୱା ପତଙ୍ଗାନସନ୍ଦିତୋ ବି ସୃଜ ବିଷ୍ଣୁଗୁଳ୍ମାଃ ॥ ୧୦ ॥

ପ୍ରତି ସ୍ୱଶୋ ବି ସୃଜ ତୃଷ୍ଣିତମୋ ଭବା ପାୟୁର୍ବିଶୋ ଅସ୍ୟା ଅଦଘ୍ନଃ ।
ୟୋ ନୋ ଦୂରେ ଅଘଶଃସୋ ଯୋ ଅନ୍ତ୍ୟାଗ୍ନେ ମା କିଷ୍ଠେ ବ୍ୟସିରା ଦଧର୍ଷୀତ୍ ॥ ୧୧ ॥

ଭଦଗ୍ନେ ତିଷ୍ଠ ପ୍ରତ୍ୟା ତନୁଷ୍ଠ ନ୍ୟମିତ୍ରାଂଽ ଓଷତାଞ୍ଜିଗୁହେତେ ।
ୟୋ ନୋ ଅରାତିଃ ସମିଧାନ ଚକ୍ରେ ନୀଚା ତଂ ଧକ୍ଷ୍ୟତସଂ ନ ଶୁଷ୍କମ୍ ॥ ୧୨ ॥

ଉର୍ଧ୍ୱୋ ଭବ ପ୍ରତି ବିଧ୍ୟାଧ୍ୟସ୍ତଦାବିଷ୍ଣୁଶୁଷ୍ଠ ଦୈବ୍ୟାନ୍ୟାଗ୍ନେ ।
ଅବ ସ୍ଥିରା ତନୁହି ଯାତୁଜୁନାଂ ଜାମିମଜାମିଂ ପ୍ର ମୃଣୀହି ଶତ୍ରୁନ୍ ।
ଅଗ୍ନେଷ୍ଟା ତେଜସା ସାଦୟାମି ॥ ୧୩ ॥

ଅଗ୍ନିର୍ମୂର୍ଧା ଦିବଃ କକୁପ୍ତଃ ପୃଥିବ୍ୟା ଅୟମ୍ । ଅପାଃ ରେତାଃସି ଜିହ୍ୱତି ।
ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ଚୌଜସା ସାଦୟାମି ॥ ୧୪ ॥

ଭୁବୋ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ରଜସଗ୍ନ ନେତା ଯତ୍ରା ନିୟୁତ୍-ଭିଃ ସଚସେ ଶିବାଭିଃ ।
ଦିବି ମୂର୍ଧାନଂ ଦଧିଷେ ସ୍ୱର୍ଣାଂ ଜିହ୍ୱାମଗ୍ନେ ଚକୃଷେ ହବ୍ୟବାହମ୍ ॥ ୧୫ ॥

ଧୁବାଂସି ଧରୁଣାଂଽସ୍ତୃତା ବିଶ୍ୱକର୍ମଣା ।
ମା ତ୍ୱା ସମୁଦ୍ର ଉଦ୍‌ଧୀନ୍ତା ସୁପର୍ଣ୍ଣୋଽବ୍ୟଧମାନା ପୃଥିବୀଂ ଦୃଢ଼ହ ॥ ୧୬ ॥

ପ୍ରଜାପତିଷ୍ଠା ସାଦୟତ୍ୱପାଂ ପୃଷ୍ଠେ ସମୁଦ୍ରସ୍ୟୋମନ୍ ।
ବ୍ୟତସ୍ୱତୀଂ ପ୍ରଥସ୍ୱତୀଂ ପ୍ରଥସ୍ତ ପୃଥିବ୍ୟସି ॥ ୧୭ ॥

ଭୂରସି ଭୂମିରସ୍ୟାଦିତିରସି ବିଶ୍ୱଧାୟା ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଭୁବନସ୍ୟ ଧର୍ତ୍ତୀ ।
ପୃଥିବୀଂ ଯଜ୍ଞ ପୃଥିବୀଂ ଦୃଷ୍ଠ ପୃଥିବୀଂ ମା ହିଞ୍ଚସୀଃ ॥ ୧୮ ॥

ବିଶ୍ୱସ୍ତୈ ପ୍ରାଣାୟାପାନାୟ ବ୍ୟାନାୟୋଦାନାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାୟୈ ଚରିତ୍ରାୟ ।
ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋଽତି ପାତୁ ମହ୍ୟା ସ୍ୱସ୍ତ୍ୟା ଛର୍ଦ୍ଦିଷା ଶକ୍ତମେନ ତୟା ଦେବତୟାଽଙ୍ଗିରସ୍ୱଦ୍ ଧ୍ରୁବା ସୀଦ ॥ ୧୯॥

କାଶ୍ତାତ୍-କାଶ୍ତାତ୍-ପ୍ରରୋହତ୍ତୀ ପରୁଷଃ ପରୁଷସ୍ୱରି ।
ଏବା ନୋ ଦୂର୍ବେ ପ୍ର ତନ୍ନୁ ସହସ୍ରେଣ ଶତେନ ଚ ॥ ୨୦ ॥

ୟା ଶତେନ ପ୍ରତନୋଷି ସହସ୍ରେଣ ବିରୋହସି ।
ତସ୍ୟାସ୍ତେ ଦେବୀଷ୍ଟକେ ବିଧେମ ହବିଷା ବୟମ୍ ॥ ୨୧॥

ୟାସ୍ତେ ଅଗ୍ନେ ସୂର୍ଯ୍ୟେ ରୁଚୋ ଦିବମାତନ୍ୱନ୍ତି ରଶ୍ମିଭିଃ ।
ତାଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟ ସର୍ବାଭୀ ରୁଚେ ଜନାୟ ନସ୍ତୁଧି ॥ ୨୨ ॥

ୟା ବୋ ଦେବାଃ ସୂର୍ଯ୍ୟେ ରୁଚୋ ଗୋଷ୍ଠଶ୍ୱେଷୁ ଯା ରୁଚଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନୀ ତାଭିଃ ସର୍ବାଭୀ ରୁଚଂ ନୋ ଧତ୍ତ ବୃହସ୍ପତେ ॥ ୨୩ ॥

ବିରାତ୍-ଜ୍ୟୋତିରଧାରୟସ୍ତୁରାତ୍-ଜ୍ୟୋତିରଧାରୟତ୍ ।
ପ୍ରଜାପତିଷ୍ଠା ସାଦୟତୁ ପୃଷ୍ଠେ ପୃଥିବ୍ୟା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଠତୀମ୍ ।
ବିଶ୍ୱସ୍ତୈ ପ୍ରାଣାୟାପାନାୟ ବ୍ୟାନାୟ ବିଶ୍ୱଂ ଜ୍ୟୋତିର୍ଯଜ୍ଞ ।
ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋଽପିପତିସ୍ତୟା ଦେବତୟାଽଙ୍ଗିରସ୍ୱଦ୍ ଧ୍ରୁବା ସୀଦ ॥ ୨୪ ॥

ମଧୁଷ୍ଠ ମାଧବଶ୍ଠ ବାସନ୍ତିକାବୃତ୍ ଅଗ୍ନେରନ୍ତଃ ଶ୍ଳେଷୋଽସି କଲ୍ପେତାଂ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ
କଳ୍ପନ୍ତାମାପ ଓଷଧୟଃ କଳ୍ପନ୍ତାମଗ୍ନୟଃ ପୃଥଙ୍ମନ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାୟ ସବ୍ରତାଃ ।
ୟେ ଅଗ୍ନୟଃ ସମନସୋଽନ୍ତରା ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଇମେ ।
ବାସନ୍ତିକାବୃତ୍ ଅଭିକଳ୍ପମାନା ଇନ୍ଦ୍ରମିବ ଦେବା ଅଭିସଂବିଶନ୍ତି ତୟା ଦେବତୟାଂଜିରସ୍ତଦ୍
ଧୁବେ ସୀଦତମ୍ ॥ ୨୫ ॥

ଅଷାଢ଼ାଽସି ସହମାନା ସହସ୍ପାରାତୀଃ ସହସ୍ତ ପୃତନାୟତଃ ।
ସହସ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟାଽସି ସା ମା ଜିନ୍ତି ॥ ୨୬ ॥

ମଧୁ ବାତା ଋତାୟତେ ମଧୁ କ୍ଷରନ୍ତି ସିନ୍ଧବଃ ।
ମାଧ୍ୱୀର୍ନଃ ସନ୍ତୋଷଧୀଃ ॥ ୨୭ ॥

ମଧୁ ନକ୍ତମୁତୋଷସୋ ମଧୁମପ୍ତାର୍ଯିବଂ ରଜଃ । ମଧୁ ଦ୍ୟୌରସ୍ତୁ ନଃ ପିତା ॥ ୨୮ ॥

ମଧୁମାନୋ ବନସ୍ତତିର୍ମଧୁମାଁଃ ଅସ୍ତୁ ସୁର୍ଯ୍ୟଃ । ମାଧ୍ୱୀର୍ଗାବୋ ଭବନ୍ତି ନଃ ॥ ୨୯ ॥

ଅପାଂ ଗମ୍ଭରୁସୀଦ ମା ତ୍ୱା ସୂର୍ଯ୍ୟୋଽଭି ତାପ୍ତୀନ୍ନାଂଗ୍ନିର୍ବୈଶ୍ୱାନରଃ ।
ଅଛିନ୍ନପତ୍ରାଃ ପ୍ରଜା ଅନୁବୀକ୍ଷସ୍ୱାନୁ ତ୍ୱା ଦିବ୍ୟା ବୃଷ୍ଟିଃ ସଚତାମ୍ ॥ ୩୦ ॥

ତ୍ରୀହସମୁଦ୍ରାହସମସ୍ତପତ୍ ସ୍ୱର୍ଗାନପାଂ ପତିର୍ବୃଷଭ ଇଷ୍ଟକାନାମ୍ ।
ପୁରୀଷଂ ବସାନଃ ସୁକୃତସ୍ୟ ଲୋକେ ତତ୍ର ଗଚ୍ଛ ଯତ୍ର ପୂର୍ବେ ପରେତାଃ ॥ ୩୧ ॥

ମହୀ ଦ୍ୟୌଃ ପୃଥିବୀ ତ ନ ଇମଂ ଯୁଜ୍ଞଂ ମିମିକ୍ଷତାମ୍ । ପିପୃତାଂ ନୋ ଭରୀମଭିଃ ॥ ୩୨ ॥

ବିଷ୍ଣୋଃ କର୍ମାଣି ପଶ୍ୟତ ଯତୋ ବ୍ରତାନି ପୟଶେ । ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ଯୁଜ୍ୟଃ ସଖା ॥ ୩୩ ॥

ଧୁବାଂସି ଧରୁଣେତୋ ଜଞ୍ଜେ ପ୍ରଥମମେତ୍ୟୋ ଯୋନିତ୍ୟୋ ଅଧି ଜାତବେଦାଃ ।
ସ ଗାୟତ୍ରୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁଭାଂନୁଷ୍ଟୁଭା ଚ ଦେବେତ୍ୟୋ ହବ୍ୟଂ ବହତୁ ପ୍ରଜାନନ୍ ॥ ୩୪ ॥

ଇଷେ ରାୟେ ରମସ୍ତୁ ସହସେ ଦ୍ୟୁମ୍ନ ଉର୍ଜେ ଅପତ୍ୟାୟ ।
ସମ୍ରାତସି ସ୍ୱରାତସି ସାରସ୍ୱତୌ ତ୍ୱୋଞ୍ଜୌ ପ୍ରାବତାମ୍ ॥ ୩୫ ॥

ଅଗ୍ନେ ଯୁଷ୍ମା ହି ଯେ ତବାଶ୍ୱାସୋ ଦେବ ସାଧବଃ । ଅରଂ ବହନ୍ତି ମନ୍ୟବେ ॥ ୩୬ ॥

ଯୁଷ୍ମା ହି ଦେବହୃତମାଂଽ ଅଶ୍ୱାଂଽ ଅଗ୍ନେ ରଥୀରିବ । ନି ହୋତା ପୂର୍ବଃ ସଦଃ ॥ ୩୭ ॥

ସମ୍ୟକ୍ ସ୍ରବନ୍ତି ସରିତୋ ନ ଧେନା ଅନ୍ତର୍ହୃଦା ମନସା ପୁୟମାନଃ ।
ଘୃତସ୍ୟ ଧାରା ଅଭି ଚାକଶୀମି ହିରଣ୍ୟୟୋ ବେତସୋ ମଧ୍ୟେ ଅଗ୍ନେଃ ॥ ୩୮ ॥

ରତେ ତ୍ୱା ରୁତେ ତ୍ୱା ଭାସେ ତ୍ୱା ଜ୍ୟୋତିଷେ ତ୍ୱା ।
ଅଭୂଦିଦଂ ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଭୁବନସ୍ୟ ବାଜିନମଗ୍ନେର୍ବେଶ୍ୱାନରସ୍ୟ ଚ ॥ ୩୯ ॥

ଅଗ୍ନିର୍ଜ୍ୟୋତିଷା ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନ୍ ରୁକ୍ନୋ ବର୍ଚସା ବର୍ଚସ୍ମାନ୍ ।
ସହସ୍ରଦା ଅସି ସହସ୍ରାୟ ତ୍ୱା ॥ ୪୦ ॥

ଆଦିତ୍ୟଂ ଗର୍ଭଂ ପୟସା ସମତ୍ତ୍ୱଧି ସହସ୍ରସ୍ୟ ପ୍ରତିମାଂ ବିଶ୍ୱରୂପମ୍ ।
ପରି ବୃତ୍ତ୍ୱଧି ହରସା ମାଂଭି ମଧସ୍ତାଃ ଶତାୟୁଷଂ କୃଣୁହି ଚୀୟମାନଃ ॥ ୪୧ ॥

ବାତସ୍ୟ ଜୁତିଂ ବରୁଣସ୍ୟ ନାଭିମଶ୍ୱଂ ଜଞ୍ଜାନଧ ସରିରସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ।
ଶିଶୁଂ ନଦୀନାଧ ହରିମଦ୍ରିବୁଧ୍ନମଗ୍ନେ ମା ହିଂସ୍ରୀଃ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ॥ ୪୨ ॥

ଅଜସ୍ରମିନ୍ଦୁମରୁଷଂ ଭୁରଶ୍ୟମଗ୍ନିମୀତେ ପୂର୍ବଚିତ୍ତିଂ ନମୋଭିଃ ।
ସ ପର୍ବତ୍ତିରୂଦ୍ରଶଃ କଳ୍ପମାନୋ ଗାଂ ମା ହିଂସ୍ରୀରଦିତିଂ ବିରାଜମ୍ ॥ ୪୩ ॥

ବରୁତ୍ରୀଂ ଦୃଷ୍ଟୁର୍ବରୁଣସ୍ୟ ନାଭିମବିଂ ଜଞ୍ଜାନାଃ ରଜସଃ ପରସ୍ମାତ୍ ।
ମହୀଃ ସାହସ୍ରୀମସୁରସ୍ୟ ମାୟାମଗ୍ନେ ମା ହିଃସୀଃ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ॥ ୪୪ ॥

ୟୋ ଅଗ୍ନିରଗ୍ନେରଧ୍ୟାଜାୟତ ଶୋକାତ୍-ପୃଥିବ୍ୟା ଉତ ବା ଦିବସ୍ତରି ।
ୟେନ ପ୍ରଜା ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଜଜାନ ତମଗ୍ନେ ହେତଃ ପରି ତେ ବୃଣକ୍ତୁ ॥ ୪୫ ॥

ଚିତ୍ରଂ ଦେବାନାମୁଦଗାଦନୀକଂ ଚକ୍ଷୁର୍ମିତ୍ରସ୍ୟ ବରୁଣସ୍ୟାଗ୍ନେଃ ।
ଆଃପ୍ରା ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅନ୍ତରିକ୍ଷଃ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆତ୍ମା ଜଗତସ୍ତମୁଷକ୍ ॥ ୪୬ ॥

ଇମଂ ମା ହିଃସୀର୍ହିପାଦଂ ପଶୁଃ ସହସ୍ରାକ୍ଷୋ ମେଧାୟ ଚୀୟମାନଃ ।
ମୟଂ ପଶୁଂ ମେଧମଗ୍ନେ ଜୁଷସ୍ତ୍ୱ ତେନ ଚିନ୍ତାନସ୍ତନ୍ନୋ ନି ଷୀଦ ।
ମୟଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ଯଂ ଦ୍ୱିଷ୍ଣସ୍ତଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ॥ ୪୭ ॥

ଇମଂ ମା ହିଃସୀରେକଶପଂ ପଶୁଂ କନିକ୍ରଦଂ ବାଜିନଂ ବାଜିନେଷୁ ।
ଗୌରମାରଣ୍ୟମନୁ ତେ ଦିଶାମି ତେନ ଚିନ୍ତାନସ୍ତନ୍ନୋ ନି ଷୀଦ ।
ଗୌରଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ଯଂ ଦ୍ୱିଷ୍ଣସ୍ତଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ॥ ୪୮ ॥

ଇମଃ ସାହସ୍ରଃ ଶତଧାରମୁହଂ ବ୍ୟତ୍ୟମାନଃ ସରିରସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ।
ଘୃତଂ ଦୁହାନାମଦିତିଂ ଜନାୟାଗ୍ନେ ମା ହିଃସୀଃ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ।
ଗବୟମାରଣ୍ୟମନୁ ତେ ଦିଶାମି ତେନ ଚିନ୍ତାନସ୍ତନ୍ନୋ ନି ଷୀଦ ।
ଗବୟଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ଯଂ ଦ୍ୱିଷ୍ଣସ୍ତଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ॥ ୪୯ ॥

ଇମମୂର୍ତ୍ତ୍ୟାୟଂ ବରୁଣସ୍ୟ ନାଭିଂ ଦୃତଂ ପଶୁନାଂ ଦ୍ୱିପଦାଂ ଚତୁଷ୍ପଦାମ୍ ।
ଦୃଷ୍ଟୁଃ ପ୍ରଜାନାଂ ପ୍ରଥମଂ ଜନିତ୍ରମଗ୍ନେ ମା ହିଃସୀଃ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ।
ଉଷ୍ମମାରଣ୍ୟମନୁ ତେ ଦିଶାମି ତେନ ଚିନ୍ତାନସ୍ତବୋ ନି ଷୀଦ ।
ଉଷ୍ମଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ଯଂ ଦ୍ୱିଷ୍ଣସ୍ତଂ ତେ ଶୁଗୃକ୍ତୁ ॥ ୫୦ ॥

ଅଜୋ ହ୍ୟଗ୍ନେରଜନିଷ୍ଠ ଶୋକାସ୍ତୋ ଅପଶ୍ୟନ୍ତନିତାରମଗ୍ରେ ।
ତେନ ଦେବା ଦେବତାମଗ୍ରମାୟୁସ୍ତେନ ରୋହମାୟୁନ୍ନୁପ ମେଧ୍ୟାସଃ ।
ଶରଭମାରଣ୍ୟମନୁ ତେ ଦିଶାମି ତେନ ଚିନ୍ତାନସ୍ତନ୍ନୋ ନି ଷୀଦ ।
ଶରଭଂ ତେ ଶୁଗୃହ୍ମତୁ ଯଂ ଦ୍ଵିଷ୍ମସ୍ତଂ ତେ ଶୁଗୃହ୍ମତୁ ॥ ୫୧ ॥

ତ୍ଵଂ ଯୁବିଷ୍ଠ ଦାଶୁଷୋ ନୃଂଃ ପାହି ଶୃଣୁଧୀ ଗିରଃ ।
ରକ୍ଷା ତୋକମୁତ ତୁନା ॥ ୫୨ ॥

ଅପାଂ ତ୍ଵେମହ୍ନସ୍ତ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵୋହ୍ନସ୍ତ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ଭସ୍ମହ୍ନସ୍ତ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ଜ୍ୟୋତିଷି
ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵାଂୟନେ ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟର୍ଣ୍ଣବେ ତ୍ଵା ସଦନେ ସ୍ରାଦୟାମି ସମୁଦ୍ରେ ତ୍ଵା ସଦନେ
ସ୍ରାଦୟାମି ସରିରେ ତ୍ଵା ସଦନେ ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା କ୍ଷୟେ ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ସପିଷି
ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ସଦନେ ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ସଧସ୍ତେ ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ଯେନୌ
ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ପୁରୀଷେ ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟପାଂ ତ୍ଵା ପାଥସି ସ୍ରାଦୟାମି ଗାୟତ୍ରେଣ ତ୍ଵା ଛନ୍ଦସା
ସ୍ରାଦୟାମି ତ୍ରେଷୁଭେନ ତ୍ଵା ଛନ୍ଦସା ସ୍ରାଦୟାମି ଜାଗତେନ ତ୍ଵା ଛନ୍ଦସା ସ୍ରାଦୟାମ୍ୟାନୁଷ୍ଠୁଭେନ
ତ୍ଵା ଛନ୍ଦସା ସ୍ରାଦୟାମି ପାଞ୍ଚତେନ ତ୍ଵା ଛନ୍ଦସା ସ୍ରାଦୟାମି ॥ ୫୩ ॥

ଅୟଂ ପୁରୋ ଭୁବସ୍ତସ୍ୟ ପ୍ରାଣୋ ଭୌବାୟନୋ ବସନ୍ତଃ ପ୍ରାଣାୟନୋ ଗାୟତ୍ରୀ ବାସନ୍ତୀ
ଗାୟତ୍ରେୟା ଗାୟତ୍ରଂ ଗାୟତ୍ରାଦୁପାଞ୍ଚଶୁରୁପାଞ୍ଚଶୋସ୍ତ୍ରିବୃତ୍ ତ୍ରିବୃତୋ ରଥନ୍ତରଂ ବସିଷ୍ଠ ରଷିଃ
ପ୍ରଜାପତିଗୃହୀତୟା ତ୍ଵୟା ପ୍ରାଣଂ ଗୃହ୍ଣାମି ପ୍ରଜାଭ୍ୟଃ ॥ ୫୪ ॥

ଅୟଂ ଦକ୍ଷିଣା ବିଶ୍ଵକର୍ମା ତସ୍ୟ ମନୋ ବୈଶ୍ଵକର୍ମଣଂ ଗ୍ରୀଷ୍ମୋ ମାନସସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟବ୍-ଗ୍ରେଷ୍ମୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁଭଃ
ସ୍ଵାରଞ୍ଚ ସ୍ଵାରାଦନ୍ତର୍ଯ୍ୟମୋଽନ୍ତର୍ଯ୍ୟମାତ୍-ପଞ୍ଚଦଶଃ ପଞ୍ଚଦଶାଦ୍ ବୃହଦ୍ ଭରଦ୍ଵାଜ ରଷିଃ
ପ୍ରଜାପତିଗୃହୀତୟା ତ୍ଵୟା ମନୋ ଗୃହ୍ଣାମି ପ୍ରଜାଭ୍ୟଃ ॥ ୫୫ ॥

ଅୟଂ ପଶ୍ଚାଦ୍ୱିଶ୍ୱବ୍ୟାପାରସ୍ୟ ଚକ୍ଷୁର୍ବେଶ୍ୱବ୍ୟାପାରସ୍ୟ ବର୍ଷାଶ୍ଚାକ୍ଷୁଷ୍ୟା ଜଗତୀ ବାର୍ଷୀ ଜଗତ୍ୟା
ରକ୍ଷମମୃକ୍ଷମାଛୁକ୍ରଃ ଶୁକ୍ରାସ୍ତପ୍ରଦଶଃ ସପ୍ରଦଶାଦ୍ୱୈରୂପଂ ଜମଦଗ୍ନିରୂଷିଃ ପ୍ରଜାପତିଗୃହୀତୟା
ତୃୟା ଚକ୍ଷୁର୍ଗୃହୀତି ପ୍ରଜାଭ୍ୟଃ || ୫୬ ||

ଇଦମୁତ୍ତରାତ୍ ସ୍ୱସ୍ତସ୍ୟ ଶ୍ରୋତ୍ରଃ ସୌବଧ ଶରଚ୍ଛୈତ୍ର୍ୟନୁଷ୍ଠୁପ୍ ଶାରଦ୍ୟନୁଷ୍ଠୁଭ ଐତମୈତାନୁଛୁ
ମହିନ ଏକବିଂଶ ଏକବିଂଶାଦ୍ୱୈରାଜଂ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ରୂଷିଃ ପ୍ରଜାପତିଗୃହୀତୟା ତୃୟା ଶ୍ରୋତ୍ରଂ
ଗୃହୀତି ପ୍ରଜାଭ୍ୟଃ || ୫୭ ||

ଇୟମୁପରି ମତିସ୍ତସ୍ୟୈ ବାହ୍ମାତ୍ୟା ହେମନ୍ତୋ ବାତ୍ୟଃ ପଞ୍ଜିହେମନ୍ତୀ ପଞ୍ଜତ୍ୟୈ
ନିଧନବନ୍ଧିଧନବତ ଆଗ୍ରୟଶ ଆଗ୍ରୟଶାତ୍ ତ୍ରିଶବତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶୌ ତ୍ରିଶବତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶାଭ୍ୟାଃ
ଶାକ୍ତୁରରୈବତେ ବିଶ୍ୱକର୍ମ ରୂଷିଃ ପ୍ରଜାପତିଗୃହୀତୟା ତୃୟା ବାତଂ ଗୃହୀତି ପ୍ରଜାଭ୍ୟା
ଲୋକଂ ତା ଇନ୍ଦ୍ରମ୍ || ୫୮ ||

ରୂଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ

|| ରୂଷିଃ ||

୧, ୩ - ଅବସ୍ତାରଃ | ୨ - ଗୃହମଦଃ | ୪ - ଦ୍ୱିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ | ୫-୮ - ଦେବଶ୍ରବଃ |
୯-୧୩ - ଦେବାଃ, ବାମଦେବଃ | ୧୪, ୩୭-୪୫, ୪୭-୫୧ - ବିରୂପଃ | ୧୫-୧୯ - ତ୍ରିଶିରଃ |
୨୦-୨୧ - ଅଗ୍ନିଃ | ୨୨-୨୫ - ଇନ୍ଦ୍ରାଗ୍ନିଃ | ୨୬ - ସବିତା ଅଥବା ଦେବାଃ |
୨୭-୩୧, ୩୪-୩୫ - ଗୌତମଃ | ୩୨-୩୩ - ମେଧାତିଥିଃ | ୩୬ - ଭରଦ୍ୱାଜଃ |
୪୬ - ଆଙ୍ଗିରସ କୁସ୍ତଃ | ୫୨-୫୮ - କାବ୍ୟ ଉଶନଃ ||

॥ ଦେବତା ॥

୧, ୯-୧୩, ୧୫, ୨୨-୨୩, ୩୭-୩୭, ୪୧-୪୫, ୪୭-୫୨ - ଅଗ୍ନିଃ । ୨ - ପୁଷ୍କରପର୍ଣ୍ଣମ୍ ।
 ୩, ୫ - ଆଦିତ୍ୟଃ । ୪ - କଃ । ୬-୮ - ସର୍ପାଃ । ୧୪ - ଇନ୍ଦ୍ରଃ, ଅଗ୍ନିଃ ।
 ୧୭-୧୯ - ସ୍ୱୟମାତୁଷ୍ଠା । ୨୦-୨୧ - ଦୁର୍ବା-ଇଷ୍ଟକା । ୨୪ - ଅୟଂଲୋକଃ, ଅସୌଲୋକ,
 ବିଶ୍ୱଜ୍ୟୋତିଃ । ୨୫ - ଋତବଃ । ୨୬, ୫୩ - ଇଷ୍ଟକା । ୨୭-୨୯ - ବିଶ୍ୱେଦେବାଃ ।
 ୩୦-୩୧ - କୂର୍ମଃ । ୩୨ - ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀଃ । ୩୩ - ବିଷ୍ଣୁଃ । ୩୪-୩୫ - ରୁଖା ।
 ୩୮ - ଲିଂଗୋକ୍ତଃ । ୩୯-୪୦ - ହିରଣ୍ୟଶକଳ । ୪୨ - ସୂର୍ଯ୍ୟଃ । ୫୪-୫୮ - ପ୍ରାଣଭୃତଃ ॥

॥ ଛନ୍ଦ ॥

୧ - ଆର୍ଷୀ ପଂକ୍ତି । ୨ - ବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୩, ୫, ୧୫ - ନିରୂତ୍ ଆର୍ଷୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୪ - ଆର୍ଷୀ
 ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୬ - ଭୁରିକ୍ ଉଷ୍ଟିକ୍ । ୭, ୧୭, ୨୦, ୨୩ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ । ୮, ୨୧, ୨୬ - ନିରୂତ୍
 ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ । ୯-୧୦ - ଭୁରିକ୍ ପଂକ୍ତି । ୧୧, ୪୨-୪୪, ୪୬ - ନିରୂତ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୧୨ - ଭୁରିକ୍
 ଆର୍ଷୀ ପଂକ୍ତି । ୧୩ - ନିରୂତ୍ ଆର୍ଷୀ ଅତିଜଗତୀ । ୧୪, ୨୨ - ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ।
 ୧୬ - ସ୍ୱରାଟ୍ ଆର୍ଷୀ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ । ୧୮ - ପ୍ରସ୍ତାର ପଂକ୍ତି । ୧୯ - ଭୁରିକ୍ ଅତିଜଗତୀ ।
 ୨୪ - ନିରୂତ୍ ପୃତି । ୨୫ - ଭୁରିକ୍ ଅତିଜଗତୀ, ଭୁରିକ୍ ବ୍ରାହ୍ମୀ ବୃହତୀ ।
 ୨୬, ୨୯, ୩୩, ୩୭-୩୭, ୫୨ - ନିରୂତ୍ ଗାୟତ୍ରୀ । ୨୮, ୩୨ - ଗାୟତ୍ରୀ । ୩୦ - ଆର୍ଷୀ
 ପଂକ୍ତି । ୩୧, ୩୮, ୪୧, ୪୫ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୩୪ - ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୩୫, ୩୯ - ନିରୂତ୍ ବୃହତୀ
 । ୪୦ - ନିରୂତ୍ ଉଷ୍ଟିକ୍ । ୪୨ - ବିରାଟ୍ ବ୍ରାହ୍ମୀ ପଂକ୍ତି । ୪୮ - ନିରୂତ୍ ବ୍ରାହ୍ମୀ ପଂକ୍ତି ।
 ୪୯ - କୃତି । ୫୦-୫୧ - ଭୁରିକ୍ କୃତି । ୫୩ - ଭୁରିକ୍ ବ୍ରାହ୍ମୀ ପଂକ୍ତି, ବ୍ରାହ୍ମୀ ଜଗତୀ, ନିରୂତ୍
 ବ୍ରାହ୍ମୀ ପଂକ୍ତି । ୫୪ - ସ୍ୱରାଟ୍ ବ୍ରାହ୍ମୀ ଜଗତୀ । ୫୫-୫୬ - ନିରୂତ୍ ଅତିପୃତି । ୫୭ - ସ୍ୱରାଟ୍
 ବ୍ରାହ୍ମୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ । ୫୮ - ବିରାଟ୍ ଆକୃତି ॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମେଦଶୋଧ୍ୟାୟଃ ସମାପ୍ତମ୍ ॥

